במדינה

העם

לחיצת־יד״ם חמה

האיש שעליו הטילה הוועדה את האחריות לחץ את ידי האיש שבא במקום האחראי השני.

לכאורה, היתה זאת תמונה תמימה לגמרי. אבל היא אמרה את הכל.

שרון: מרזה ובועט

הנשיא האמריקאי לינדון ג׳ונסון נשאל פעם מדוע אינו מפטר ממישרתו את מנהל האף־בי־איי הקשיש, אדגר הובר. „מוטב,“ השיב ג׳ונסון, „שהוא יהיה בתוך האוהל וישתין החוצה, ולא יעמוד בחוץ וישתין פנימה.“

כוונתו של ג׳ונסון היתה ברורה היטב לשומעיו. לא היה זה סוד שמנהל סוכנות־החקירות הפדראלית מחזיק בתיקיו מסמכים ועדויות, המכוונים נגד ראשי המישטר האמריקאי, כתעודת־ביטוח פוליטית, שאומנם הועילה לו.

ראש ממשלת־ישראל, מנחם בגין, טרח להחזיר את השר אריאל שרון אל הנהלת ענייני הביטחון הלאומי של ישראל. כמה פרשנים מיהרו לייחס זאת לתבונה המדינית של ראש־הממשלה, אך קשה להתחמק מן המחשבה שכאשר עשה בגין מה שעשה, עמדה לפניו גם הדוגמה של ג׳ונסון־הובר. היו אלה עוזריו של שרון שהדליפו בזמנו לעיתונים כי הוא מקליט את שיחותיו עם ראש־הממשלה. מנחם בגין, שמיטיב כבר להכיר את שרון, יודע עד כמה גדול כוחו כשהוא מבקש לתקוף ולהזיק, והחליט כי מוטב להשאירו „בתוך האוהל.“

אך זה, כך מסתבר, אינו עוזר יותר מדי. אריאל שרון, אם להשתמש באמירתו של ג׳ונסון, מסוגל להישאר בתוך האוהל, ולהמטיר החוצה וגם פנימה, בעת־ובעונה־אחת.

בשבוע הראשון לכהונתו של משה ארנס במישרת שר־הביטחון שהתפנתה, הוכיח שרון את כושרו כמה פעמים.

להמטיר פנימה

הוא הבהיר בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים כי הוא אינו מתכוון כלל לוותר על ניהול ענייני הביטחון הלאומי של ישראל, למרות מסקנותיה של ועדת־כהן. צירופו לוועדת־השרים לענייני־ביטחון ולצוות־ההיגוי לענייני לבנון ולעניין השיחות על האוטונומיה לא יישאר על הנייר בלבד, והוא לא יהיה בבחינת „עוד חבר“ בצוותי השרים האלה.

רמז לכך היתה השאילתה שהיפנה שרון אל שר־החוץ, יצחק שמיר, בישיבת ממשלה, בעניין השיחות עם מצריים על סלע־המחלוקת בטאבה. היוזמה הזאת הגיעה במהירות־הקול אל כלי־התיקשורת.

זה היה רק רמז. יותר מרמז היא הדרישה לקבל שתי לשכות, בירושלים ובתל־אביב. זוהי כבר אמירה ברורה: לא רק שאינני עומד להגביל את פעילותי בממשלה, מבקש שרון לומר, אלא שאני אף מבקש להגבירה. אני רוצה להיות סמוך למישרד־הביטחון בתל־אביב, ולשם־כך אני זקוק ללישכה שם; ואני מבקש להיות סמוך גם ללישכת ראש־הממשלה בירושלים — ולצורך זה תוקדש הלישכה שבבירה.

באותה עת נודע גם שאנשי שרון מרחיבים את פעילותם בתוך הסניפים של תנועת החרות. הם יודעים יפה שרבים מחברי־השורה של חרות אינם מבינים מה פסול מצאה ועדת־כהן במעשיו של שרון, דווקא משום שהוא עשה אותם. שרון רוצה להיבנות מחוסר־ההבנה הזה, ומכרסם במרץ באגפיהם של מתחריו על כתר הירושה.

חבריו השרים של שרון עוקבים בדאגה אחרי מהלכיו. הם יודעים כי דבריו על „הבגידה“ שבגדו בו חבריו לממשלה מוצאים אוזניים כרויות בחרות.

עד כאן המימטרים שממטיר שרון על חבריו לאוהל. המטר האחרון הומטר החוצה, לעבר השבועון האמריקאי טיים. כאשר הגיש שר־הביטחון היוצא תביעה בסך 300 אלפי דולרים נגד טיים, הוא ביקש להשיג מטרה נוספת — מלבד ההגנה על „שמו הטוב.“

להמטיר החוצה

מישפטי־דיבה מסוג זה, טיבעם להימשך זמן רב, ולמשוך אליהם תשומת־לב ציבורית רחבה. חבריו של שרון לממשלה אומנם מבקשים לשכוח ולהשכיח את הפרשה הנפשעת של הטבח בצברה ובשאתילא, אך לשרון לא איכפת לשוב ולהזכירה. הוא מרגיש כי הוא היחיד במערכת הפוליטית ששילם מחיר כלשהו על חלקו בפרשה. לא יזיק, כך הוא סבור, להותירה כפצע פתוח וכאיום מתמיד על חבריו — מנחם בגין ויצחק שמיר, למשל — שיצאו ללא סריטה, כימעט, ממסקנות הוועדה.

אם יזכה שרון במישפט, יהיה זה עבורו גם „טיהור“ חלקי בעיני דעת־הקהל הרחבה. שרון רוצה למצוא־חן בעיני חברי מרכז חרות, אך הוא יודע שכדי להיות ראש־ממשלה, הוא זקוק גם לתמיכה — או לפחות לחוסר־התנגדות — מצד אנשים שמחוץ לתנועתו. המישפט יעניק לו אפשרות להציג את גירסתו שלו לפרשת־הטבח.

הצלחה במישפט — למשל, אם בית־המישפט יקבע שבדו״ח הסודי של הוועדה אין זכר לטענה כאילו שרון יעץ לראשי הפלאנגות לנקום את רצח מנהיגם — תיראה בעיני אנשים פשוטים, החסרים השכלה מישפטית, כטיהור של שרון מן ההאשמות החמורות שהוועדה הרשיעה אותו לגביהן.

מישפט עברי ישן אומר: „וישמן ישורון ויבעט.“ אריאל שרון הוא עכשיו „רזה“ יותר, לפחות למראית־עין, מבחינת תפקידו בממשלה, אך הוא עדיין בועט לכל עבר.

ברוך הבא!

משה ארנס, שר־הביטחון החדש, ערך טכס קצר עם כניסתו לתפקידו. את פניו קיבל הרמטכ״ל, רפאל איתן. בתצלום נראים השניים כשהם לוחצים בחמימות איש את ידי רעהו.

דרוש מבט שני, כדי לראות שהתצלום אינו תמים כל עיקר. הוא משקף את העיוות המיפלצתי שהפך לגורמה במדינה, אחרי פירסום הדו״ח של ועדת־כהן.

מסקנות שכאלה. ועדת־החקירה הטילה אשמה נוראה על רפאל איתן: שהוא נושא אישית באחריות עקיפה לטבח של 800 גבר, אשה וילד.

הוועדה קבעה שהיה עליה לסלק את איתן מתפקידו. היא נמנעה מלעשות זאת, לדבריה, רק בשל סיבה אחת ויחידה: שאיתן עומד במילא לסיים את תפקידו תוך כמה ימים. לכן נהגה בו במידת־הרחמים.

לעומת זאת קבעה הוועדה שעל אריאל שרון „להסיק מסקנות אישיות“. כל ילד יודע כי בשפה הישראלית, „להסיק מסקנות“ פירושו להתפטר. כוונת הוועדה היתה ששרון יסתלק או יסולק מן הממשלה. הניסוח העדין, איפשר לשרון להישאר בממשלה. אולם הוא נאלץ להתפטר ממישרד־הביטחון. כתוצאה מכך — ורק כתוצאה מכך — הובא ארנס למישרד־הביטחון.

והנה, בתצלום, נראה שר־הביטחון החדש, שנכנס לתפקידו ביגלל דו״ח כהן, לוחץ את ידו של הרמטכ״ל, שאותה הוועדה דחתה את סילוקו ביגלל שיקול מישני בילבד.

האחראי העקיף לטבח צברה ושאתילא קיבל את פניו של השר, שבא כדי לשים קץ למצב שהוליד את הטבח. והשניים מחייכים יחדיו, בידידות חמה.

ברחבי העולם התקבל דו״ח ועדת־כהן כאישור מזהיר לחיוניות הדמוקרטית הישראלית ולחוסן המצפון הישראלי. בישראל עצמה נראים הדברים קצת אחרת.

הכיבוש

אללה זכדור־השלג

הפלאנגות פועלות באיזור חברון — ושאתילא חדשה עלולה להתרחש שם.

„אם אלוהים רוצה, גם מטאטא יורה,“ אומר הפיתגם העממי.

בגדה המערבית, ניתן היה להביא חוכמה זו בגירסה חדשה: „אם אללה רוצה, גם כדור־שלג הו.. נשק!“

קוזאקים וקאובוים. יתכן כי הביטוי האמיתי למצב השורר בשטחים הכבושים, בשנה ה־16 של הכיבוש, טמון בידיעות קטנות, המתפרסמות עתה מדי יום. כל אחת מהן היתה מקפיצה את אזרחי ישראל לפני 16 שנה. כיום הן נראות כידיעות קטנות, שעוברים עליהן מבלי להניד עפעף.

רוב הידיעות האלה מתמקדות באיזור חברון. ולא במיקרה: שם מרוכזת עתה אוכלוסיה של מתנחלים, בריונים, עולים חדשים שהעדיפו את ישראל על פני בתי־החולים לחולי־נפש במולדתם, קנאים לאומנים, קאובוים בעלי־כיפה וסתם מופרעים. המטרה היחידה של קולקציה מגוונת זו היא להפעיל טרור כלפי האוכלוסיה הערבית, כדי להביא לבריחתה מן הארץ.

מידיעות השבוע:

כחלק מ„מישחק פורים“ ירו קבוצות של מתנחלים מטחי־אש לעבר השכונות הערביות. לא ברור אם קוזקים מודרניים אלה היו שיכורים או לא.

מן היריות נפצעה, בנס, רק ילדה קטנה אחת.

כעבור יום תפסו מתנחלים את אחיה הקטן של הילדה. האשמה: הוא יידה במכוניתם כדור־שלג. הצבא הצליח לשחרר את הנער מחוטפיו לפני שאונה לו רע.

אחריות „עקיפה“. ברור כי כל אלה אינם אלא סימנים קטנים המבשרים את האסון המתקרב.

בצברה ובשאתילא הוכח, שמי שמכניס צפע לעריסתו של תינוק אינו יכול להתנער מן האחריות („העקיפה“) למות התינוק.

באיזור חברון עלול כלל זה להוכיח את עצמו מחדש. מי שמכניס חבורות של מופרעים כ„מתנחלים“ לאיזור זה, וביניהם פאשיסטים מוצהרים מאנשיו של „הרב“ מאיר כהנא, לא יוכל בבוא היום להתנער מן האחריות למעשים הנוראים שהם יעשו. שהרי מי שמסוגל לזרוק רימון־יד על הפגנה של שוחרי־שלום בירושלים לא יהסס להכניס מכונות־תופת לשוק בחברון או במחנות־הפליטים.

רפואה

תרופה אמריקאית?

לרופאים משלמים שכר נמוך, והם אינם מבינים מדוע בחברה, שבה הכל רוצים להתעשר, צריכים הרופאים להיות משרתי הציבור.

תלושי־המשכורת של הרופאים העובדים בקופות־החולים ובבתי־החולים הממשלתיים הם באמת מעוררי־רחמים. על־פני השטח נראה כאילו יוצאים הרופאים הפעם למאבק מיקצועי רציני, להטבת תנאי־שכרם.

אך יתכן — ויש לא מעט סימנים המעידים על־כך דווקא בגלל שיטת־המאבק — שפני הרופאים למאבק שתכליתו היא מרחיקת־לכת. לא רק הטבת תנאי־השכר, אלא מהפכה בשיטת השירות הרפואי בישראל.

אם יצליח המאבק של הרופאים, ולוא־גם לתקופת־זמן מוגבלת, תהיה זו הוכחה שקופות־החולים — שכולן פוליטיות — הן מיותרות למעשה, ואפשר להסתדר גם בלי „הביורוקרטיה המנופחת“ של מישרד־הבריאות הממשלתי. מה יותר פשוט ויותר זול והגיוני מאשר לקוח המשלם ישירות לרופא המטפל בו, בלי להזקק למוסדות־התיווך למיניהם?

גיוס פוליטי. זה מפחיד, כמובן, את המנהלים הפוליטיים של קופות־החולים ושל מישרד־הבריאות. שר־הבריאות, אליעזר שוסטק, צמח משורותיה של קופת־חולים לאומית של הליכוד, והוא יודע כי אירגון כזה הוא מכשיר יעיל ומוצלח של גיוס פוליטי ושל רכישת עוצמה פוליטית. גם ראשי המערך וראשי ההסתדרות הכללית יודעים עד־כמה חשובה קופת החולים הכללית לעתידה של ההסתדרות. אפשר להניח כי המאבק שלהם ברופאים יהיה נמרץ מאוד, או מהיר מאוד.

אך המפסיד הגדול — אם אמנם תתחולל מהפכה בשיטת שירותי הבריאות בישראל — יהיה הציבור עצמו, ובמיוחד שכבות־הביניים והשכבות החלשות בחברה. עם כל מגרעותיהן, קופות־החולים הפוליטיות הנהיגו שיטה של שירות רפואי שמחירו אינו מעיק יתר־על־המידה על האזרח הקטן. שיטת התשלום היא פרוגרסיבית, יחסית, ועניים ועשירים זוכים, במקרים רבים, באותה רמה של טיפול.

תת־טיפול. אך כאשר תובעים הרופאים מכל חולה הפונה אליהם בעת שביתתם סכום אחיד של 600 שקלים, הם מעידים, אולי, לאן מועדות פניהם: לשיטה האמריקאית, שבה מקבלים רק העשירים טיפול רפואי של ממש, וכל האחרים זוכים בתת־טיפול, על־פי אפשרויותיהם הכלכליות.